

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR)
Telefon szám 16.

LAPTULAJDONOS
Az Erdélyi Róm. Kath. Irodalmi Társulat.

ELOFIZETÉSI ÁRAK:
Egész evre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Károlyi pártja.

A politika nem az evidenciák tudománya.

Ha a nemzeti élet irányításának minden mesterfogása olyan nagyon nyilvánvaló lenne, ha nem férne semmi kétség a 48-as program kiválóságához, akkor nem ilhethetnének jóhiszemű emberek a Ház jobb oldalán s gyanút kelthetne a politikus, aki szót mer emelni a közös hadsereg vagy vámterület érdekében.

Annyit bizonyára megenged Károlyi csoportja, hogy a szélsőbaloldalon túl is vannak önzetlen hazafiak, őket kisebbiteni, gyanúba fogni nemtelen dolog volna, amint a nemes dísszöveg gróf jóhiszeműségét se vonhatja senki kétségbe.

Menjenek Károlyiék a maguk útján. Az új pártalakulás még nem nemzeti meghasonlás. Talán hasznos lesz politikájuk a hazára. Egyebet úgy se kereshetnek, sem ők, sem egykori fegyvertársaik. Mementojuk csak a nagy és szegény görög hazafiúnak, Aristidesnek szava lehet: „Köztünk csak a fölött folyhatik versengés, hogy ki használjon többet hazájának.”

Sajnálónk azonban, ha az új pártalakulás miatt sok ősi Károlyi birtok kerülne dobra. S azt is sajnálónk, ha Károlyiék új

programjuk minden elvére mint megannyi dogmára esküdének.

A magyar politikának dogmája, hogy a magyar nemzet történeti jogon vallja magáénak mai hazája egész területét, dogmája, hogy e földön csak magyar kultúra virágozhatik, dogmája, hogy független állami létüket annak minden vonatkozásában ki kell fejlesztenünk. Jogunk és kötelességünk ez.

De nem dogma a parlamentáris — a monarchikus államforma. Ez csak történeti és lélektani szükségesség mostanság, melytől eltérni nem okos, s azért nem tanácsos. — Nem dogma az a mérsékelt unió realis, mely a 67-es kiegyezésből folyik, s amelynek sokféle folytatása éppen az elmúlt két évben vált nyilvánvalóvá.

Nem dogma az 1723. évi I. cikkely 3. és 4.§. valamint a II. cikkely 5—7.§. sem, amelyek a Habsburg család nőgára is kiterjesztik a trónöröklés jogát, és biztosítják az unió personalist. E törvények történeti fejlődés eredményei. A százados kézitusában megapadt, kedvezezett, a Rákóczy szabadságharcban végleg elcsigázott magyarság, hozzá még a rendi Magyarország fogadta el az udvar unszólására fáradtan, kedvetlenül. Tudjuk, hogy ennek következménye a lélektanilag any-

nyira kétes értékű unió personalis, következménye a közös védelem abban az absurd formájában is, amelyben e világháborúban jelentkeznek s ami annyi fölösleges vérünkbe, könnyünkbe és vagyonunkba került. Nyögünk alatta s nem lelkesedünk érte, ahogy Szekfü teszi újabb könyvében: „Mindezt én a nyolcévi belháború után bekövetkezett békés állapotokra értettem, arra a békés állapotra, mely a pragmatika sanctiót, a magyar állam egyik alaptörvényét, hozta létre. Kérdem, nem volnék-e akkor kísérni való hazaáruló, ha a háború után bekövetkező béke nem tetszenék nekem, az a béke, mely függetlenségünk alaptörvényének életföltétele volt, egy alaptörvényé, mely Magyarországnak és Ausztriának vállvetett védelmét, a magyar bakának és a tiroli vadásznak egy sorban harcolását tette lehetővé!” („Mit vétettem én?” 43.l.) Hagyján, ha a miéinknek csak tiroli vadászokkal kellene együtt harcolniok s ha a magyar hadsereget magyar vezényszóval magyar tábornokok vezetnék.

Ha Rákóczy lobogói nem hullanak porba a nagymajtényi síkon, ha szóba állanak kurucaink a titokban üzengető I. Józseffel, ha királlyá választanak egy Habsburgot, különbözőt az örökös tartományok urától, ha megalapozták volna az unió familiarist,

Bosnyák bakák között.

Csontos, vállas fiúk. A háborúság a vérükben van, a maguk módja szerint való balkáni háborúság. Nem pocékolni a puskaport, jó célpontot keresni s arra állva vagy térdreereszkedve, de mindenesetre cigarettázva löni, ez az ő szokásuk. A szuronyohamot lelkesen szeretik, persze nem a puská végéről piszkálódva, hanem a lekopott szuronyal ölje-vágva. Akad közöttük olyan is, amelyik a szerencsétlen orosznak torkát harapta át.

Ezredjékbe idegent nem vegyitene. Cseh még hírmondónak sincs közöttük, ezért ma is romlatlan harci készségük. Tisztjeik között persze számos a magyar.

Somogyi, fehérvári bakáinkkal nagy barátságot tartanak, sógorozzák egymást, kar-karba öltve dalolnak s nehéz napokban gyönyörűen összedolgoznak. Még a tavalyi orosz offenzívánk idején történt, hogy a Hindenburg bakákat 17 napos szakadatlan küzdelem után kivonták a harc-vonalból. Csehekkel váltották fel őket. A halálra fáradt fehérvári fiúk a front mögött

levő faluban döltek le pihenőre. Virradóra persze a cseh vonalat — szokás szerint — áttörték az oroszok s közrefogták a falút. Nem volt semerre kiút. Ahol egy-egy kis csapat ki akarta magát vágni, áldozatul esett az orosz túlerőnek. Az ezredes kiadta a parancsot, hogy rakják gulába legényeink a fegyvert, de, ha valaki át tud szökni az orosz vonalon csapatainkhoz hírt adni, arany vitézségi érmet kap és három havi szabadságot. A sok kísérletezés közül végre egy sikerült. Dél felé már tudták a bosnyákok, hogy a Hindenburg-sógorok bajban vannak. Szinte futólépésben sietett az egész ezred magyar bajtársai segítségére. Délután 2 órakor óriási erővel rea vetette magát az orosz vonalakra, ahol áttörni sikerült, fegyvergyókat hányt a miéink felé. A Hindenburg bakák e pillanatot várták. Fölkapták a gulába rakott fegyvereket, töltötték s az ellenséges vonal hamarosan bomladozni kezdett. A két ezrednek sikerült a még mindig túlnyomó számban levő orosz csapatot szétvernie s 18 km.-re visszavetnie.

Ugyancsak az oroszülözés idején tör-

tént, hogy a Hindenburg bakák egyik nap ismét messze hajtották az ellenséget. Estére az ezredes pihenj-t és leszerelést rendelt. A tikkadt legények készséggel engedelmeskedtek. Mindenki csöndes foglalkozáshoz látott s nem gondolt se támadásra, se védelemre. Egyszerre csak a közelből vad hurra-kiáltás hallatszik s a kézitusas szokások jajszáva. A fehérvári bakák föleszmélnek. A bosnyákok támadtak, parancs nélkül, tisztikar nélkül, saját kedvtelésükre. Ekkor a Hindenburg-vitézek se akartak elmaradni s a reakuj eső rohamot ők is kivágták tovaazavarva a szünet nélkül visszavonuló oroszot.

Bosnyákok között történt a következő eset is. Menetelés közben utóérték a harc-téri ökörgyűlalt. Csontos, többnyire vézna állatok voltak, affélék, amilyenekkel Kepes, Rudnay, Ivánka szoktak kereskedni. A vezérökör szárván bajonett, hátizsák s egyéb lógásra szánt szerszám himbálódzott. A nemes pára büszkén hordozta fejét tudván, hogy előrehaladott korára és hosszas harc-téri szolgálatára való tekin-

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégibb egyházi szerek ruhák, zászlók, stb. gyára — Arjegyék kívánatra ingyen és bérmentve.

nem került volna sör a sanctio pragmatikára s a benne biztosított unio personalisra.

Vajjon olyan absurd egy másik közjogi ellenzék, melynek neá kell a köztársaság, mert gyerekes álom, nem kell az unio realis, mert megalázó, sorvasztó s csak Ausztria egy kis részének nagyhatalmi szereplését biztosítja, de még az unio personalis sem, mert kicsikart, lélektanilag természetellenes valami, olyan ellenzék, amely az unio familiaris elvének alapjára áll s biztosítván a dynastia életét, a jogara alatt élő nemzetek fokozottabb életét is biztosítani kívánja?

Mint hogy ezen politikai iránynak is lehetnek hívei, ma a magyarság bátorságának s öntudatosságának napjaiban inkább mint valaha, ne esküdjenek Károlyiék még közjogi alapjukra se mint szentségre. Szolgálják az ügyet szenvedelem nélkül, legjobb tudásuk és meggyőződésük szerint. Van egy gondolat, melyben mindnyájan találkozunk: öreg liberális vezérférfiak, a higidt Andrassy, a régen és nem meddön viaskodó Apponyi, radikálisok és konservatívusok, csöndek és hangosak: a szabad magyar haza és fűdösségének gondolata.

„Ohne Ungarn“

Fichler Ferdinánd gráci könyvtáros nevének jó hangása van a szakirodalomban. Nem kis része van abban, hogy őt német tudományos akadémia a középkori könyvtárak katalógusait összefoglaló magyaranyú publicatióhoz, a „Mittelalterliche Bibliothekskataloge“ kiadásához fogott. A nagy mű első része, I. Band. Niederösterreich, a bécsi Hofbibliothek könyvtárosának, Gottliebnek avatott tollából tavaly meg is jelent.

Ismertetése közben a gráci bibliographus a következő érdekes mondatot írja: „Der von der Wiener Akademie übernom-

tettél őt megkíméli a mézsáros tallója. Ebben igaz is volt. Biztosan túléli a háborút. De a hajcsár-infanteristáról ez nem éppen bizonyos. Főleg, ha olyan cingár egyéniség, mint az ottani volt. Ruhája tiszta sár, cipője rongyos s belőle kíváncsi lábujjak kandikálnak. Nyakán azonban infantristánál szokatlan kemény gallér s keze fején jobb napokat látott kélzélő szűrűk. Tisztjeink nézik a furcsa alakot, amint szinte tánc lépésben halad s az ökrök kormányzására szánt vesszőt mintha taktusra fogná. Élcek röpködnek a levegőben ökrök és hajcsár felé egyaránt. Egyszerre csak harásny „Szervusz Gusztli!“ hallatszik s a következő pillanatban egy jóképű bosnyák hadnagy öleli át a toprongyos infantristát. „Szervusz Béla!“ — Volt a válasz. Pesti fiúk voltak. A hadnagy békés foglalkozása pörvesztés volt, a hajcsár úr pedig zene-művész. Ezért a taktusra fogott vessző.

Kényesek azonban nagyon a bosnyákok. Akárkivel nem barátkoznak. Egy 32-es baka merre egyiküket az idén „szervusz sógor“-al köszönteni. A bosnyák fel-pattant s tört magyarsággal, ami még a pesti szolgálatból ragadt rá, kifakadt: „32-es baka nem sógor. 32-es káder Szibériában. 44-es, meg Hindenburg-baka, az sógor!“ (Harctér.) 1916. július 2.

meine Anteil an der Ausgabe der mittelalterlichen Bibliothekskataloge soll, soweit ein Überblick über das zu veröffentlichen Material bis jetzt gewonnen werden konnte in drei Textbänden und einem Registerbände die Länder Österreichs — ohne Ungarn — umfassen.“ Vagyis: „A középkori könyvtárjegyzékek kiadásából a bécsi akadémiaira háramló rész, amennyire eddigelé át lehetett tekinteni a közrebocsátandó anyagot, három szöveg-kötetben s egy tárgymutató kötetben öleli fel — Magyarország kivételével — Ausztria államait.“ (Zentralblatt für Bibliothekswesen XXXIII. 1916. 184. l.)

Nekünk igen természetesen látszik, hogy a bécsi tudományos akadémia reá-hagyja Magyarország középkori könyvtárainak feldolgozását a magyar tudományos akadémiaira, — amint a Balkán tudományos felkutatását sem óhajtja egyedül végezni — s még inkább, hogy, ha Ausztria részreit említik, nem gondolnak még távolról sem Magyarországra. De az osztrák író tollából önkéntelenül belekerült a birodalmi német folyóiratba az a közjogi felfogás, mely ellen mi parlamentben és irodalomban állandóan tusakodunk s amitől eltéríteni a csöppet sem tanulékony lajtántúli szomszédot eleddig sehogysem sikerült, hogy t. i. Magyarország nem önálló állam, — része Ausztriának, nemesak közös-ügyes szomszédország.

Sem a közös vámerület, sem közös külügyi képviselőtünk nem istápolói ennek a meggyőződésedett tévedésnek. Legalább elsősorban nem ezek.

Magyar ember becsülete a külföldön.

Az „Allgemeine Rundschau“, a nagyon elterjedt müncheni folyóirat ezidei 28. számában Baumgarten a következőket írja:

„Háborús körlevél Prohászka Ottokártól, a székesfehérvári püspöktől. Nehány hete van írásztalomon e mélyen szántó, az emberi természetet annyira megértő könyveeske. Ceruzával kezemben olvastam, minden szomorkodó és aggodó embernek, mindenkinek igen-igen melegen ajánlhatom, akinek a háború mondhatlan keservet okozott. Méltán sorakozik a püspöki vizasztaló szó egyéb írásaihoz, melyek Németországban szerföltött sok barátot szereztek maguknak.

Ezt az ünnepezt íróat a háború folyamán majd mindenütt ott lehet találni, ahol segíteni kell. Valóban apostoli, sohasem szűnő munkát fejt ki s minden jó cél számíthat közreműködésére. Éjszakai utazásra s egyéb fáradalokra ügyet sem vet, ha segíthet, vizasztalhat, menthet avagy gyógyíthat. Emellett a levelek rettenetes tömege zúdul a püspökre. Széles, nagyon széles köröknek határtalan bizalma olyanok tanácsadójává avatja, kiket nem ismer és soha látni nem fog,

akik azonban ajukat — bajukat írásban panaszoznak el. Senkit figyelmen kívül nem hagy, pázsztorszava mindegyikhez eljut.

E férő, kire Magyarország jogal bűszke, a minap beszédet mondott, mely otthon s messze idegenben a legnagyobb feltűnést keltette. . .“

Igy van ez jól. A honvéd szuronya élével, a székesfehérvári püspök pennájával írja a nemzet örök hírét!

4. „Christus vincit“ felirat Rómában.

1886-ban az gréyes V. Sixtus a Szent Péter téren állíttatta fel azt az egyiptomi obeliszket, mely egykor Nero cirkuszában állott. A köoszlop talpazatára (plinto) a nyugati oldalon e felirat került: „Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat, Christus ab omni malo plebem suam defendit.“ Az ernyedetlen szorgalmú müncheni professor, Weymann Károly, a legtitkosabb összefüggéseket is kinyomozó német tudósok typusa, gyanusnak találta a felirat szövegezését. Szerinte nem így hangzott volna, ha akkortájt írták volna, hanem ilyenformán: „Christus vivit, Chr. vincit, Chr. imperat.“ Ez esetben minden ige új fogalmat fejezett volna ki. Hogy gyanuját eloszlassa, nyomozni kezdett a középkorban használatos íróknál hasonló szöveg után. Quintilianus: Institutio oratoria-jában végre meglelte a rokon gondolatot. A nagy római szónok t. i. az ékesszólásról így ír: „hic regnat, hic imperat, hic sola vincit.“ VII. 4.23. Weymann azt tartja, hogy valamelyik középkori író, ki a római rhetor szavait ismerte, öntudatosan Arra alkalmazta, aki igéje hirdetésére nem iskolázott rhetorokat, hanem halászokat és pázsztorokat küldött. (Hist. Jahrbuch. 1916. 79., 227. l.)

H I R E K.

— A kézdiorbai esperesi kerület papsága júl. 18.—21.-ig lelkigyakorlatokat tartott. A lelkigyakorlatokon szép számmal vettek részt, és a csendes esztelneki zárda kellemes otthon nyújtott a résztvevőknek. A lelkigyakorlatokat Péter Antal dr. teol. tanár vezette.

— **Miért nincs új címer?** Több oldalról érkezett már panasz szerkesztőségünkhöz, hogy a Batthyány utcában levő katonai ragálykórházra a minap egy német nyelvű feliratot tettek: „Infektionsspital No. II. Eingang verboten.“ A szöveg fölött pedig az a természet rendje ellen való, közismert madár étkelenkedik, amely a szomszéd állam symboluma, noha a királyi rendelet azt parancsolja, hogy a közös intézményeken a magyar címer is helyet foglaljon. Valóban tarthatatlan állapot, hogy az illetékes tényezők rendelkezéseit alacsony sorban levő közegei emnyire figyelmen kívül hagyhatják. Tarthatlan és elviselhetlen nemzeti önérzetünknek egyébként mindaz, ami az ősi magyar, fejedelmi városban színben, címerben évszámra látható, szóban pedig folyvást hallható.

— **A gyergyószentmiklósi oltáregylet igen ügyesen oldotta meg a hadi árvaik segélyezésének módját.**

A központi iskola épületében 22 árva

helyezett el és ezeknek gondozását, felügyeletét, élelmezését, ruházását magára vállalta. Mintha csak Szent Vince napjai njujánának fel, a pártfogók egyre többen lesznek és egyre többet tesznek a pártfogoltakért. Gratulálunk úgy a nemeslelkű hölgyeknek, mint a szerencsés árváknak, kiknek szomorú sorsát a jó Isten ilyen megértő lelkekre bízta.

— **Vége a szárazságnak.** Esik eső karikára, úgy ahogy epekedtünk érte. Nem aszú már a fű s a szántó se repedezett többé. Az őszi gabona learatva osztagban várja a cséplést, annak még nem sok az eső leve. A tavaszának szeme duzzad, kalásza telik a szüntelen ömlő, paskoló esőben. A török-búza, pityóka fonnyadó levele egy-kettőre életre kap s barátsággal, zöldelő reménységgel intget felénk. Csak a nyári vendéglő főura búsul: attól most elfordul a hűsítő vendég.

— **Részvénytársaság malac vásárlásra.** Egyik köztisztviselő vetette fel az eszmét, hogy 100 drb. részvényt bocsát ki á 10 korona és a befolyt összegből 10 drb. malacot fog vásárolni. Ugyancsak 100 drb. szintén 10 koronás részvényt fog az előbbi részvényeseknek elővételi joggal felajánlani, hogy a bevásárolt malacoknak élelmet vásárolhasson. A tőkét és osztalékot egy nagy vacsorában fogja újra visszafizetni, amikor is mind a 10 malac felosztásra kerül.

— **Még mindig füstöl a várbeli katonai fürdő** éktelen kéménye! Be sok átkot szórtak már mesterére, minden kövére szegény beteg katonáink s a várba számkivetett gazdasszonyok, mosónék és szobacsucok. Vajjon miért nem rendel a kórház parancsnoksága füstemészto készüléket? Miért pörköl, füstöl az az áldatlan alkotmány még mindig annyit az orrunk alá?

— **A Majláth alapra** a kézdiszentléleki plebános és hívei 200 koronát, a fogadalmi templomra 26 K.94 fill., a kárpáti r. káth. templomra 25 K-t., összesen 251 K.94 fill-t. gyűjtöttek. A gyűjtésben a leánykongregáció tagjai fáradoztak.

Kakucs Ferenc kadiacsfalvi plebános a székelybethlenfalvi hívek adakozásából 80 koronát juttatott hozzánk, fele részben a Majláth alapra, felerészben pedig a kárpáti templomra.

Radványi József a besztercei ifjúsági előadás jövedelméből 40 koronát juttatott a Majláth alapra. Saját nevében 2-2 koronát a fogadalmi templomra és a kárpáti templomra.

— **Hármas gyermekéldás.** A 82-eseknek szerfölött nagy a veszteségük. Nem firtatjuk miért, úgyis tudja erre mifelénk mindenki. Elég is már túlon túl miatta a székely családok könnye, gondja. A népmozgalmi statisztika azonban a kidölt rendek pótlását is szeretné látni, különben kifogy a magyarság keleti őrsége, eleje: a székelység. Bicsak Sándor meg Baricz Julia szülők mostanság derüt vontak a statisztikus komor homlokára. Julius 14-én három gyermeküket, három ikret keresztelt az alfalvi káplán. Csak az a kár, hogy szokás ellenére, a Róza, meg a Borbála erősebbek ikertestvériknél, a kisdéd Lajosnál. Avagy már a székely amazonok regimentjébe készülnek?

— **Vaddisznójárás.** A Pap pataka mentén — így hívták e völgyet már a XIV. században — túl a puskaporostornyon nagy riadalom van a gazdák között. Burgonyájukat kiforgatja a moszatoló, finnyás vaddisznó, zöldelő tengerijüket szárában rágja le, turkál és pusztít. A derék Fink kapitány hősi halála óta nincs, aki vaddisznóra járjon. A helybeli vadászok kutyafalkájukkal s medveölő fegyvereikkel csak nyulakra lesnek. Felhívjuk a rendőrfőkapitány figyelmét a vaddisznó járásra. Az ő előnyösen ismert erélye és eszélyessége bizonyára megtalálja a módot, hogy a garázda vadoktól megmentsse a szegény kiskgazdákat. Ők a maguk részéről kijelentették, hogy a földjükön hizott vaddisznókra nem tartanak számot. Lemondanak róluk a sebesült katonák javára.

— **Emésztési zavarok.** csecsemőknél, hasmenés, hányáskeelés. béhurut, stb. mindig csak helytelen táplálás következményei és e rettegett betegségek már sok gondot és bánatot szereztek az aggó szülőknél. — Ha azt akarja, hogy gyermeke egy igazán józú és könnyen emészthető táplálék mellett szépen fejlődjék, úgy adjon kedvencének Neszlő-féle gyermeklisztet Próbadozozókat teljesen díjtalanul küld a Henri Nestlé cég. Wien, I. Biberstasse 18. e.

IRODALOM

Karácsonyi: A magyar nemzet tört. joga hazánk területéhez a Kárpátoktól le az Adriáig. Nagyvárad, Szentlászló nyomda. 1916. 3 Kor. Nem vettük el senkiét, mikor idejöttünk. Csak erősebben vertük le a sátorfánkat, mint ahogy az előttiünk ittjárt népek, germánok és szlávok, hunok és avarok tették. Itt is maradtunk, tovább nem költöttünk, bár üzött — hajtott sok vihar. Megvetettük lábunkat s védtük a sajátunkat s mikor sok vért vesztettünk, a magyar organizmus réseibe idegen fajták szivárogtak be. Rumun és tót, vend és rusznnyák, alföldi sváb és szepesi szász mind később jött ide, mint a magyar. Karja erejét, államalkotó bölcsességét, kifogyhatatlan türelmét élvezte mind. De vendégek ők s nem ősi birtokosok. Vendégszeretünket élvezők, még békével vannak, karunk erejét sinlik meg, ha idegenbe húznak tót vagy szerb, szász avagy román. Történeti jogunkat igazolja e könyv. Önézetünket táplálja, elszánásunkat fokozza. Olyan mint egy nyert esata az uezsöki szorosban. Könyvetéve kell tudnia minden művelt magyar embernek, főleg itt a végeken, a középiskolában pedig — szászban, románban is — meg kell kívánnunk aprólékos ismeretét minden nagyobb diáktól. A magyart önézetesebbé, a többit szerényebbé, józanabbá teszi majd. Köszönet Karácsonyinak, hogy okulásunkra megírta. Most már csak azon fordul, hogy idegen szóra is fordítsák. Mi úgyis elolvassuk.

Vér Vilmos: Bognár Kati. Háborús szomorújáték. 1916. Kapható Zalalövön. 1 Kor. Nem dráma, hanem dramatizált történet a kis írat. Emlékeztet drámánk kezdő korára, amikor sok elbeszélni valója volt még a magyar drámaíróknak. Valójában egy fordulatos, érdeklődést keltő,

gyorsan pergő népies írat itthonvaló magyar menyecskéék épülésére, akik feledni kezdik, hogy a lövészárokban vagy kórházban hitvesük sinlődik. Ajánlatos, hogy a dunántúli székelyek között lefolyt történetet a keleti Kárpátok között élő székelység is megismerje. A komoly, hazafias írásból csak haszna lehet.

Radványi: A Todoroszku töredék első darabja. Kolozsvár. Keresztény Magvető: 1916. 174. köv. Szimnyei páratlan szorgalommal megírt munkájában, a Magyar Írók-ban (III. 365) szó esik Femmich Jánosról, a kolozsvári unitárius iskola rectoráról. Amint az adatok tömegében szokásos, a kis életrajzi vázlatba is egy csomó hiba csúszott. Most, hogy Stripszky megtalálta Szilvásinak Femmich János halálára írt alkalmi versét, az Epegediont, ki lehet javítani Szimnyei tévedéseit. Radványi József Szilvási életrajzán dolgozva lett figyelmezzé a becses költeményre, mely művelődéstörténeti és kortörténeti szempontból értékes kútfő s a „Keresztény Magvető” ezidei 3-ik füzetében hívja fel az unitáriusok figyelmét kolozsvári iskolájuk egykori rectorára, kijavítva egyben Szimnyeit s a kolozsvári rectorok eddig ismerős névsorát.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. K. Kolozsvár. Becses kérdésére ez a válaszunk: A honvédelmi miniszter neje biztosan keresztény magyar családból származik. Gyermekeit is már kiskorukban megkeresztelték.

Cs. F. Tövis. A nyerscukor — kolozsvári megbízottunk jelentése szerint — kifogyott. Egyébként a pergelt cukor hasonlóképpen izessé teszi a kávé.

S. L. Gyergyószentmiklós. Sajnálunk, hogy nem találkozhattunk s a kedves érdeklődés éppen most kívánta meg anyyira a sósvizet.

I. B. Toronya. Tagadhatatlanul visszaélés ez a „szolgálati nyelv”-vel. Olyanforma mint mikor a Szerbiába rendelt magyar postásoktól a kihívó magatartású Meixner németnyelvű feltejeszteket követel s a grammatikailag kifogásolható iratokat visszaveti. Mintha mi német stílusgyakorlatot járnánk le Szerbiába! Egyébként a világháború még nagyobb erővel veti fel a kérdést, hogy miért is kell nekünk az élet annyi mindenféle formájában az ezeréves Magyarországon is a tegnapi keletkezett Ausztria egy töredékének nyelvével élnünk?!

V. I. honvéd őrnagy. 84 táborigi posta. Nem nyugtalankodunk, hisz a jó Isten is, a Kárpátok, no meg a honvédek is a régiéek. Az a sok pocskék puskaszorongató pedig se nem oszt, se nem szoroz. Az ellenséges roham úgyse nekik szól.

K. Gy. T. Gratulálunk állatállományára, ilyen örvendetes föllendüléséhez. A disznótoron a szerkesztőség testületileg vesz majd részt. Addigra ugyanis megkezdődnek a bekegytárgyalások és felszabadul a jövedv meg az étvagy.

S. F. Megjött, megjelenik, lássa.

Több levélre a jövő számban.

Kéziratokat vissza nem adunk.

Névtelen levelekre nem válaszolunk.

Pályázati hirdetmény.

A küküllő-keményfalvi róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetek.

Jövedelem: a törvényben megállapított fizetés, a közbirt. kepe alap 460 kor. és államszegélyből.

Kötelességei: A mindennapi és ismétlő-

iskolások tanítása, mindennemű kántori teendők végzése és a afiskola kezelése.

Pályázati határidő 1916. szeptember 1.
Fenyéd, (Udvarhelymegye) 1916. jul. 18.
Németh Gyula
róm. kath. lelkész, h. isk. sz. elnök.

*Használjunk hadiségely pósta-
bélyegyet!*

Fényképészeti cikkek!
gyári árban kaphatók!
Schäser Ferencz
o könyvkereskedésében Gyulafehérvárt. o

FLEMMICH A. FIAI

sima és mintázott selyemszövetek meckanikai szövődése
WIEN, Alapított 1838. **GYÁR:**
VI., Webgasse 43. 600 alkalmazott. Römerstadt, Mähren.

Készítmények:

templom-, zászló- és kárpítszövetek
minden stílusban, valamint

KÉSZ MISERUHÁK

dus választékban, mindenféle és ókeresztény formában is.

Eladás közvetlen a gyárból a legolcsóbb ár-
ban történik

Miseruhák javítása elvállaltatik.

Költséggajánlat díjmentes.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)
egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-utca 9. sz.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák pluvialék velumok, baldachinmok minisztráns ruhák zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készítettnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. — Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. — Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek.

Egyházi nyomtatványok jegyzéke.

A főtitkár feladatát papság becses figyelmébe ajánlja raktárát következő nyomtatványok- és cikkekben:

Januári Relációk.

- I. sz. Reláció Apographa et tabellaris conspectus Matricularum. rsz. 365.
- II. sz. Reláció: Kegyescéliu adományok. rsz. 366.
- II. sz. Reláció: U. ez. esp. részére. rsz. 367.
- III. sz. Reláció. Az elmúlt évben tett új alapítványokról rsz. 368.
- IV. sz. Reláció. Az elmúlt évben szerzett új ingatlanokról. rsz. 369.

Februári Relációk:

- V. Reláció. Ehez tartoznak:
  1. Pénztári napló, küli, rsz. 370, ive 6f. ugyanaz beliv, rsz. 370b. ive 6f.
  2. Rovatos kimutatás az egyház jövedelmező alapítókéiről kül- és beliv rsz. 371 k. és 371 b. ive 8f.
  3. Letár, kül- és beliv rsz. 372, 372b. 8f.
  4. Kimutatás az év végén vagyoni állapotról kül- és beliv rsz. 374-b. 10f.
- VI. Reláció. Nyugdíjalap, kiségitőalap részére szóló befizetések, rsz. 375 6f. (Csak esperesek részére.)

Márciusban Reláció nincsen előírva.

Áprilisi Reláció.

- VII. Reláció. Papi húsvéti lelkigyakorlatokról szóló jelentés. rsz. 376. 6f. (Csak esperesek részére.)

Májusban Reláció nincsen előírva.

Juniusi Relációk.

- VIII. Reláció: Első áldozásról s a húsvéti időben végzett gyónásokról szóló kimutatás. rsz. 377.
- VIII. Reláció: (U. e. esp. részére, rsz. 378.
- IX. Reláció: Tavaszi koronagyűlés jegyzőkönyve. rsz. 379. (Csak esperesek részére.)

Juliusi Relációk.

- X. Reláció: Iskol. szoló jelentés. rsz. 380.
- X. Reláció (B. I.): Függyerm. isk. kimut. Esperesek részére rsz. 408.
- X. Reláció (B. II.) Leánygyerm. isk. kimut. Esp. r. rsz. 409.
- XI. Reláció: Hitoktat. szoló jel. rsz. 381.
- XI. Reláció: U. e. esperesek r. rsz. 382.

Augusztusi Reláció.

- XII. Reláció: Kath. egyesületekről szóló jelentés. rsz. 383.
- XII. Reláció: U. e. esperesek r. rsz. 384.

Szeptemberi Reláció.

- XIII. Reláció: Plebániái schematismusi adatok. rsz. 385.
- XIV. Reláció: Szerzetesházak schem. adatok. (Csak házfőnökök r. rsz. 386.

Novemberi Reláció.

- XV. Reláció: Őszi koronagyűlés jzkv. Csak esperesek r. rsz. 387.

Decembéri Reláció.

- XVI. Reláció: Pöesperesi látogatásról szóló jelentés. (Csak esp. r. rsz. 388.
- Minden egyes Reláció nyomtatvány ára rendes viszonyok között 6 fillér, most azonban, a papir, nyersanyag és munka-

bér emelése folytán 8 fillérre kellett emelnünk.

Különböleg egyházi nyomtatványok:

Matricula Baptisatorum. Bel és külv. rsz. 389 b. és 389 k.

Matricula Confrmandi. rsz. 390

Matricula Copulatorum. rsz. 391.

Eljegyzési anyakönyv. (Liber Sponsalium.) (Magyar ny.) rsz. 392.

Matricula Conversorum. rsz. 393.

Matricula Apostatorum. rsz. 394.

Matricula Defunctorum. rsz. 395.

Matricula Mixta Matrimonio. rsz. 396.

A csupan polgári házasságot kötöttek anyakönyve. rsz. 397.

Ügyviteli napló. 1 old. 10 tétel. rsz. 398.

Fentti nyomtatványoknak ive 12 fillér.

Extractum Baptisat. drb. 6 fill. rsz. 399.

Extr. Copulatorum. drb. 6 fill. rsz. 400.

Extr. Defunctorum. drb. 6 fill. rsz. 402.

Bérmálási lap. 100. drb. 1.60 f. rsz. 402.

Hirdetési bizonyítvány. drb. 2 f. rsz. 403.

Idegen jegyesekről szóló értesítvény. drbja. 2 fillér. rsz. 404.

Kötelezvény. (Kisebb tőkéről.) (3 f.) 405.

Kötelezvény. (Bekebelezésre.) (3 f.) 406.

Szt. mise után végzendő ima. (10 f.) 407.

Háziáldás, a ház és családnak Jakab apostol szerint való lelki megáldás. 38×51 cm. nagyságú tablau, a Fájdalmas Szűz és sok Szentek képeivel ellátva. Fekete nyomásban. (Színezve 2 kor.-val drágább.) ára: példányonként 60 f.

Pecsétnyomó rézből, 4—6 kor.

Kaphatók: a Püsp. Lyc. Könyvnyomdában Gyulafehérvárt.

A szerkesztésért felelős: Péter Antal.

Nyomatott a Püspöki Lyceumi könyvnyomdában (Schäser Ferenc) Gyulafehérvárt.